

от поставщика необходимых знаний к тому, кто указывает путь, мотивирует и помогает. Ошибочным было бы думать, что компьютер может заменить преподавателя. Обучение иностранному языку нуждается в учителе, который направляет и контролирует процесс, используя помощь информационно-компьютерных технологий.

ЛИТЕРАТУРА

1. Э1. L'enseignement/apprentissage des langues à l'ère du numérique : tendances récentes et défis [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.cairn.info/revue-francaise-de-linguistique-appliquee-2006-1-page-119.htm#> – Дата доступа: 06.02.2019.

УДК 636:903(476)

АБ ПЕРШЫХ СПРОБАХ СКРЫЖАВАННЯ ЗУБРА З КАРОВАЙ

Радзюк А. Р., Галубовіч В. У.

УА «Гродзенскі дзяржаўны аграрны ўніверсітэт»

г. Гродна, Рэспубліка Беларусь

Для гісторыі жывёлагадоўлі Беларусі было характэрна не толькі прамое запазычанне перадавога вопыту і найлепшых парод з Захаду, але і эксперыменты па стварэнню ўласных, аўтахтонных відаў. Аб адной такой спробе па выяўдзенні зубракаровы ў сярэдзіне XIX ст. пойдзе размова ў дадзеным артыкуле.

Першыя эксперыменты па скрыжаванні зубра з каровай былі праведзены яшчэ ў XVIII ст. знакамітым французскім натуралістам Ж. Э. Жыліберам. Яго спробы закончыліся няўдачай. Зубраняты адмаўляліся нават піць каровіна малака. Аб сваіх вопытах Ж. Жылібер паведаміў навуковай грамадскасці.

Аўтарытэт французскага даследчыка быў настолькі высокім, што пасля яго яшчэ доўга ніхто не спрабаваў паўтарыць падобны эксперымент. І толькі ў сярэдзіне XIX ст. былі праведзены новыя спробы па скрыжаванні зуброў з хатняй буйной жывёлай.

Пачаткам новага даследавання ў гэтай сферы можа лічыцца 1842 г., калі галоўным ляснічым у Белаежскую пушчу быў прызначаны Дзмітры Далматаў. Знаёмы з работамі Ж. Жылібера і іншых натуралістаў па гэтым прадмеце, ён выклікаўся аспрэчыць іх высновы адносна зуброў. Паколькі ў Расійскай імперыі нічога не рабілася без дазволу вышэйшых улад, то для ажыццяўлення сваіх задумак новы ляснічы звярнуўся да міністра дзяржаўных маёмасцей Д. Кісялёва, які падтрымаў яго ідэі. На першым этапе правядзення эксперыменту Д. Далматавым быў абвергнуты адзін з ранейшых пастулатаў аб тым, што зубраняты не прымаюць каровінага малака. Падчас аблавы 1846 г. у

пушчы былі злапаныя некалькі зуброў, сярод якіх былі маладыя асобіны. Апошнія былі змешчаныя ў загарадзь з каровамі, дзе яны хутка пачалі смактаць іх малака. Акрамя таго, выявілася, што гэтых дзікіх жывёл можна даволі лёгка прыручыць. Назіранні ляснічага за паводзінамі зуброў сталі прадметамі дакладаў у заалагічных таварыствах розных еўрапейскіх краін, а таксама былі апублікаваныя як у расійскіх, так і замежных навуковых часопісах.

У сваіх запісках Д. Далматаў адзначаў, што наступным этапам эксперыmentaў павінна было стаць скрыжаванне зубра з каровай. Але з прычыны адсутнасці дзяржаўнага фінансавання, рэалізацыяй гэтага праекту заняўся не ляснічы, але памешчык Леапольд Валіцкі. Менавіта яму належыць слава першапраходцы ў гэтай галіне жывёлагадоўлі.

У 1847 г. Л. Валіцкі, які валодаў разлеглым маёнткам Азёры ў Гродзенскім павеце, атрымаў ад Д. Далматава пару маладых зуброў. Эксперымент праводзіўся ў фальварку Віланова. Аб іх выніках штогод даносілася непасрэдна міністру дзяржаўных маёмасцей. З гэтых справаздач вынікае, што Леапольду Валіцкаму ўдалося ад маладога зубра атрымаць некалькі цялят ад трох розных кароў палепшанай швейцарскай пароды. У дакладах уладальніка Азёр шмат увагі надаецца апісанню знешняга выгляду гэтых мяшанцаў і іх паводзін. Але што больш важна, падчас наступных вопытаў у Віланове ад гэтых гібрыдаў было выведзена наступнае патомства. Як ад самца, так і ад самак. Унікальнасць гэтага дасягнення заключаецца ў тым, што да сённяшняга дня селекцыянерам з розных краін на працягу многіх дзесяцігоддзяў так і не ўдалося атрымаць нашчадкаў ад зубрабыка. Таму вынікі гэтых эксперыmentaў не згубілі сваёй актуальнасці і сёння.

Як можна меркаваць, дзейнасць уладальніка Азёр у гэтай сферы мела не толькі тэарэтычны, але і практычны накірунак. У дакументах таго часу можна сустрэць згадку аб тым, што гэтыя вопыты мелі на ўвазе паляпшэнне пароды мясцовага буйнарагатага быдла. А практычны Л. Валіцкі нават вырабляў сыр з малака зубракаровы. Невядома ў якім накірунку развіваліся б яго далейшыя эксперыменты ў гэтай галіне (акрамя таго ён яшчэ займаўся стварэннем громаадводаў), але ў 1856 г. Леапольд быў абвінавачаны ў паклёпе на многіх асоб і змешчаны пад нагляд паліцыі ў Гродна з забараной наведваць свой маёнтак. Натуральна, што без яго ўдзелу вопыты былі спынены.

У 1860 г. Л. Валіцкі паспрабаваў аднавіць свае даследаванні і нават атрымаў дзеля гэтых мэт некалькі дзікіх зуброў з пушчы. Аднак у 1863 г. ён быў абвінавачаны ў датычнасці да паўстання, арыштаваны, высланы ў Сібір, а яго маёнтак разрабаваны, а пасля канфіскаваны ў казну. Што праўда, у сярэдзіне 60-х гадоў XIX ст. падчас свайго

наведвання Белавежскай пушчы, віленскі генерал-губернатар К. фон Каўфман выдзяліў 300 рублёў на правядзенне аналагічных даследаванняў. На гэты раз за іх рэалізацыю ўзяўся загадчык пушчы штабе-капітан Штральборн. Аднак у хуткім часе міністр дзяржаўных маёмасцей Зялёны прызнаў іх далейшае правядзенне бесперспектыўным і запатрабаваў вярнуць грошы, якія былі яшчэ не засвоеныя.

Такім чынам, падводзячы вынікі, можна з упэўненасцю сцвярджаць, што Гарадзенская губерня стала месцам правядзення аднаго з самых важных эксперыментаў па гібрыднаму скрываганні млекакормячых жывёл у XIX ст. Таксама мы вымушаны канстатаваць, што палітыка царскіх улад не дазволіла ў поўнай меры рэалізаваць эўрыстычны патэнцыял даследаванняў у гэтай сферы.

ЛІТАРАТУРА

1. НГАБ у Гродне. Ф. 1, воп. 22, спр. 2076.
2. Daszkiewicz P., Samojlik T., Krasnińska M. Leopold Walicki's Experiments on Cross-Breeding European Bison with Cattle in the Context of 19th century Biological Sciences // Историико-биологические исследования, 2012. Т. 4. № 1, с. 33 – 40.
3. de Dolmatoff D. Note on the capture of the aurochs (Bos urus Bodd.) // The Annals and magazine of natural history: zoology, botany, and geology, 1849. Vol. 3. 2nd series, p. 148–152.
4. Бобровский, П. Материалы, собранные офицерами Генерального штаба. Гродненская губерния. – СПб.: Типография Генерального штаба. – Т. 1. СПб., 1863.
5. Карцов, Г. Беловежская Пуща. Ее исторический очерк, современное охотничье хозяйство и Высочайшие охоты в Пуще. – СПб., 1903.

УДК 355.233.22 (470)

ФОРМИРОВАНИЕ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ ЛИЧНОСТИ СТУДЕНТОВ СПЕЦИАЛЬНОГО МЕДИЦИНСКОГО ОТДЕЛЕНИЯ НА ЗАНЯТИЯХ ИГРЫ «ГОРОДКИ»

Руссу О. Н.

Российский государственный аграрный университет Московская сельскохозяйственная академия имени К. А. Тимирязева.
Москва, Российская Федерация

Физическое воспитание студенческой молодежи до 2015 г. в высших учебных заведениях строилось в основном на технологиях общей физической подготовки, которая не предоставляла студентам возможности право выбора физкультурно-спортивной деятельности. Данная ситуация негативно отражалась на формировании мотивационно-ценностного отношения студентов к регулярным занятиям физиче-